

تحلیلی بر ابعاد زیباشناختی آبریز شجاع بن منعه موصلی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۱۸

کد مقاله: ۴۶۴۶۵

محمد افروغ^۱

چکیده

هنر-صنعت فلزکاری شهر موصل، یکی از مهم‌ترین مکاتب فلزکاری در دوره اسلامی و به‌ویژه در قرن ششم و قرن هفتم هجری و در زمان فرمانروایی خاندان آل‌زنگی و به‌طور خاص، بدرالدین لؤلؤ مهم‌ترین حکمران این خاندان بود. هنرمندان و صنعت‌گران موصلی در این دوره توانستند با بهره‌گیری و تأثیرپذیری از فنون ساخت و تزئین آثار فلزی که از تمدن‌های گذشته و هم‌جوار نظیر تمدن ساسانی و تمدن‌های هم‌عصر، به‌ویژه تمدن درخشان سلجوقی و مکتب فلزکاری خراسان شده بود، بهترین آثار را با به-کارگیری خلاقیت و نوآوری در ساخت و تزئین با هویت بومی، فرهنگ و آداب موصل تولید کنند. از انواع تولیدات مشهور موصل می‌توان به آبریزهای ساخت این مکتب اشاره داشت که یکی از عمده‌ترین تولیدات در عرصه ساخت ظروف فلزی بوده است. آبریز شجاع بن منعه موصلی، یکی از برجسته‌ترین آبریزهای مکتب فلزکاری موصل است که به لحاظ فن‌شناختی و زیباشناختی و ارزش‌های جامعه‌شناختی و مردم‌شناختی، می‌تواند منبع خوبی برای شناسایی جامعه و طبقه مردم موصل قرن هفتم هجری باشد. این آبریز با پیشرفته‌ترین فن ریخته‌گری ساخته و با کیفی‌ترین شیوه تزئین یعنی ترصیع‌کاری با نقره، آراسته شده است. روایت‌های نقش‌پردازی شده از نوع موضوعات رایج آن روزگار جامعه موصل (طبقه اشراف و فرودست) است. موضوعات کنده‌کاری شده بر بدنه آبریز عبارت است از: ورزش (کشتی)، موسیقی، رقص، شکار، نبرد و آرایش کردن می‌باشد. این مقاله از نوع بنیادین و روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات هم کتابخانه‌ای است.

واژگان کلیدی: وصل، فلزکاری، آبریز، شجاع بن منعه موصلی.

۱. استادیار دانشگاه اراک، دانشکده هنر، گروه آموزشی فرش. (m-afrough@araku.ac.ir)